

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

**„СПЕЦИФИЧНОСТИ СТИЛА КЛАСИЦИЗМА У ОРКЕСТАРСКОЈ И
СОЛИСТИЧКОЈ ЛИТЕРАТУРИ ЗА КОНТРАБАС“**

Кандидат: **Филип Савић**

Комисија у саставу: др ум. Слободан Герић, редовни професор ФМУ, ментор, мр Небојша Игњатовић, редовни професор ФМУ, мр Гордана Матијевић Недељковић, редовни професор ФМУ, др ум. Срђан Сретеновић, ванредни професор ФМУ и мр Милутин Младеновић, редовни професор, ФИЛУМ Крагујевац, упознала се са писаним делом докторског уметничког пројекта кандидата Филипа Савића, под називом „**Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас**“.

На основу сазнања која је стекла анализом концертног извођења и писаног рада, Комисија подноси следећи извештај Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату универзитета уметности у Београду:

ИЗВЕШТАЈ

Уводно образложење

Филип Савић пријавио је 30. октобра 2017. године тему докторског уметничког пројекта под називом: **„Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас“**.

На основу предлога Катедре за гудачке инструменте Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници од 1. новембра 2017. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу:

др ум. СЛОБОДАН ГЕРИЋ, редовни професор,
мр НЕБОЈША ИГЊАТОВИЋ, редовни професор, и
мр МИЛУТИН МЛАДЕНОВИЋ, редовни професор ФИЛУМ Крагујевац

Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници од 6. децембра 2017. године утврдило је предлог одлуке о усвајању позитивног Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта **ФИЛИПА САВИЋА под називом: „Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас“**.

Сенат Универзитета уметности на седници од 28. децембра 2017. године донео је одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта под новим називом:

„Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас“. За ментора је именован др ум. Слободан Герић, редовни професор.

На основу обавештења ментора и предлога Катедре за гудачке инструменте, Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници одржаној 31. јануара 2018. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, у саставу:

др ум. СЛОБОДАН ГЕРИЋ, редовни професор ФМУ, ментор,
мр НЕБОЈША ИГЊАТОВИЋ, редовни професор ФМУ,
мр ГОРДАНА МАТИЈЕВИЋ НЕДЕЉКОВИЋ, редовни професор ФМУ,
др ум. СРЂАН СРЕТЕНОВИЋ, ванредни професор ФМУ и

мр МИЛУТИН МЛАДЕНОВИЋ, редовни професор, ФИЛУМ Крагујевац,

Биографски подаци

Филип Савић, соло контрабасиста Београдске филхармоније, рођен је 1978. године у Београду. Дипломирао је на Факултету музичке уметности у Београду, у класи професора Слободана Герића. Усавршавање је наставио у Хамбургу, на Високој школи за музику, у класи професора Михаела Рибера. Тренутно је на докторским студијама на ФМУ у Београду, у класи професора Слободана Герића. Од 1998. године члан је оркестра Београдске филхармоније, а од 2011. је на месту вође групе контрабаса.

Током школовања и каријере освојио је бројне прве награде на домаћим и међународним такмичењима, 1997 (такмичење „Петар Коњовић“), 1998 (прва републичка награда Београд), 1998. (прва савезна награда Котор).

Издвојили би солистичке наступе у сали скупштине града Београда 2000. године, у сали „Laeiszhalle“ у Хамбургу (Немачка) 2008. године, са оркестром Београдске филхармоније у сали КНУ 2012. године.

Током две сезоне, 2007/2008 и 08/09, био је члан Симфонијског оркестра Севернонемачког радија (НДР). Гостујући је члан Симфонијског оркестра Малер из Касела, као и Оркестра Народног позоришта у Београду.

Током каријере у оркестрима Београдске филхармоније и НДР свирао је у салама Музикхале у Хамбургу, сали Плејел у Паризу, у Концертхаусу у Бечу и на турнејама у Француској, Шпанији, Чешкој, Аустрији, Луксембургу, Италији, Шведској, Кини, Јапану и САД-у. Имао је прилику да сарађује са диригентима као што су Зубин Мехта, Алан Гилберт, Кристоф фон Дохнањи, Фон Ешенбах, Габријел Фелц, Хауард Грифитс, сер Невил Маринер, Михаил Јуровски. У току активности у оркестру, изучио је и изводио већину капиталих сола за контрабас, а посебно се издваја извођење сола из Прве симфоније Г. Малера, под управом Зубина Мехте, што је и снимила национална телевизија у септембру 2011.

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Јавно извођење докторског уметничког пројекта представљено је на концерту Београдске филхармоније 9.3.2018. у великој сали КНУ, где је као солиста и оркестарски музичар наступио Филип Савић. Програм концерта са тачкама у којима је наступио Филип Савић:

В. А Моцарт: Serenata Notturna, KV 239 у Де-дуру

Ставови:

I Marcia (maestoso)

II Minuetto

III Rondo (allegretto)

Ј. Б. Ванхал: Концерт за контрабас и оркестар у Де-дуру

I Allegro moderato

II Adagio

III Finale: Allegro

С обзиром да је тема уметничко истраживачког рада Филипа Савића епоха класицизма, избор једне од оркестарских композиција В. А. Моцарта је ванредно добар јер се ради о најбољем и најпознатијем композиторе те епохе.

Serenata Notturna је дело компоновано за необичан ансамбл: кuartет који чине две виолине, виола и контрабас са једне стране, и већу групу виолина, виола, виолончела и тимпана на другој страни. У оваквој инструменталној констелацији, контрабас је заправо везивно ткиво композиције, хармонски и ритмички фондус. Ову троставачну ноћну серенату KV 239 изводе два гудачка ансамбла, чији однос подсећа на поступке карактеристичне за барокни *концерто гросо*. Солистичком гудачком кuartету, супротстављена је већа извођачка група, у чијем су саставу нетипично, и тимпани. Дело карактерише препознатљив моцартовски хумор, галантни карактер постигнут је готово потпуним избегавањем драмске тензије и тематског развоја, потенцирање мелодичности и једноставнијег хармонског језика, као и референцама на тада популарне салцбуршке

рустичне мелодије у финалном ронду. Иако деоница контрабаса у овом делу није претерано технички захтевна, сјајна артикулација, динамичка усклађеност са ансамблом као и култура свирања у стилу класицизма, велики је изазов за сваког контрабасисту. Филип Савић је у потпуности одговорио на све захтеве извођења ове деонице контрабаса у несвакидашњем саставу. Томе је допринело и вишедеценијско оркестарско искуство Филипа Савића као тути контрабасисте Београдске филхармоније, али и као вође групе истог оркестра од 2011. године.

Посебан изазов било је извођење Ванхаловог концерта у *Де дуру* за контрабас и оркестар. По доступним информацијама, ради се о првом извођењу са оркестром у Србији овог изузетног дела за контрабас и оркестар. Додатну важност овог концертног наступа дало је и само место збивања, велика сала КНУ, која свима нама у Србији, али и у региону, представља врхунску концертну дворану, самим тим и врхунски изазов, у којој се по правилу догађају најзначајнији концерти.

Оригинално написан у Е дуру (на солистичком штиму), концерт Ј.Б. Ванхала се изводи и на оригиналном штиму у Де дуру, али и у савременој транскрипцији, такође у Де дуру али на солистичком штиму. Релано, контрабасиста у овом случају свира у Це дуру који на солистичком штиму звучи за велику секунду више. Управо се за ову транскрипцију, која је и најбоља за савремено солистичко штимовање контрабаса, одлучио кандидат Филип Савић. Концерт Ј.Б. Ванхала је троставачан са две каденце К. Грубера. Филип Савић се поред разних верзија каденци за овај концерт, одлучио за најбоље и најзахтевније К. Грубера које су написане седамдесетих година прошлог века у сарадњи са једним од највећих контрабасиста и педагога Лудвигом Штрајхером.

Први огроман изазов сваког контрабасисте који наступа као солиста са оркестром је звучност инструмента у концертној сали. Посебно је то велики захтев за велику салу КНУ. Поред тога, концерт Ј.Б. Ванхала је може се рећи најзахтевнији концерт епохе на контрабасу по питању брзих пасажа, високих и строгих, стилских захтева, као и артикулације инструмента коме то није у његовој природи због своје величине али и дебљине жица. Високи виртуозитет је у овом концерту такође саставни део добре интерпретације. Томе додатно доприносе две каденце К. Грубера које су сјајно написане уз очигледно одлично познавање инструмента од стране композитора. Поред тога,

поменуте каденце су изванредно музикалне, користећи све елементе виртуозности на начин који добром извођачу пружа ретку прилику да прикаже своје свирање али и инструмент контрабас у најбољој и најефектнијој улози.

Филип Савић је на најбољи могући начин спојио свој таленат, знање, искуство, али и свој интерпретативни став изводећи овај концерт. Тонски на високом нивоу уз изванредну сарадњу оркестра Београдске филхармоније са искусним диригентом К. Мандеалом, Филип Савић је ваћ на почетку првог става поставио звучну слику соло контрабаса на једини исправан начин, свирајући солистичким тоном који доминира у целом звуку. Култура тона Филипа Савића је била једна од највећих квалитета, упркос константном изазову да се можда покуша са још већим волуменом тона, што би било на уштрб лепоте тона али и других важних свирачких и интерпретативних елемената. Филип Савић је одолео том изазову, показујући да је зрео уметник, свестан оптималних могућности свог инструмента. У првом ставу концерта, поред свега наведеног, Филип Савић изводи целу виртуозну структуру на веома високом нивоу и са звучном лакоћом што је и један од највећих изазова целе епохе. Насупрот томе, лирске теме долазе са пуним звуком, али и финим пианом, никада не губећи пуноћу и квалитет тона. Врхунац првог става се збива у сјајној каденци коју је Филип Савић извео са пуно осећаја за драматику, агогику и виртуозност, која заокружује овај став.

Други став концерта Ј. Б. Ванхала почиње темом у контрабасу у којој Филип Савић инсистира на „солистичком“ пиану, са ризиком да такав избор динамике не буде довољан. Уз сјајну сарадњу оркестра Београдске филхармоније, Филип Савић управо успева у томе да на тај начин и са таквом динамиком, сјајно усклађеној са оркестром, изведу лирску тему на најлепши могући начин контрастирајући након ефектног и виртуозног првог става концерта. И у овом ставу, Филип Савић демонстрира културу и лепоту тона на контрабасу али на један интимнији начин, користећи дивне пиано боје на инструменту. Његов избор штрихова и легатура, су скуп његових знања и искуства која су значајан допринос сваком контрабасисти.

У трећем ставу Ванхаловог концерта који је Рондо, што је био веома чест облик у то доба, Филип Савић наставља да музички интригира са синкопираном темом која се „лепи“ за ухо слушаоца. И даље виртуозан, трећи став тражи од контрабасисте додатну

покретљивост и брзину, поштујући карактер Ронда, у чему Филип Савић у потпуности успева. На крају става и концерта, још једна каденца која од сваког извођача тражи врхунске перформансе. Филип Савић ја до самог краја успео да изведе ово врхунско дело за контрабас и оркестар на веома високом нивоу о чему сведочи и реакција пуне сале која је била изванредна. Оно што је додатна вредност овог извођења је чињеница, да је Филип Савић у њу унео своје виђење овог концерта, поштујући сведени класичарски стил, али неки нов начин, са новим приступом решавању високих интерпретативних и техничких захтева, без иједног јефтиног геста на сцени, потпуно фокусиран на извођење на врхунском нивоу.

Анализа докторског уметничког пројекта – писаног рада

Писани део докторског уметничког пројекта кандидата Филипа Савића **„Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас“** се састоји из увода, четири поглавља, закључка и наведене релевантне литературе, као и наведених критика са концерта на којем су изведена дела докторског уметничког пројекта.

У првом поглављу, Филип Савић се бави историјатом контрабаса, доносећи нова знања о доступним подацима. Иако већ постоје радови који говоре о томе, Филип Савић пише о вези биолонеа и контрабаса у време класицизма, као и великом доприносу Ј. М. Шпергера у очувању многих солистичких композиција за тадашњи биолоне, који су данас стандардни солистички репертоар за контрабас. Филип Савић у свом писаном раду такође пише о целокупном развоју контрабаса као инструмента, на почетку са ослонцем на виолоне, а након „осамостаљивања“ све до данас. Посебан осврт у овом писаном раду тиче се периода од 15. до 19. Века.

У другом поглављу свог писаног рада, Филип Савић се бави проблемима интерпретације на контрабасу у класицизму. Немогуће је изоловано писати само о интерпретацији не узимајући у обзир техничке захтеве музичке структуре али и класичног стила. Као искуски и реномирани солиста и оркестарски музичар, Филип Савић на једноставан али

веома квалитетан начин објашњава основне свирачке елементе, неопходне за разумевање али и за извођење било ког дела епохе. Све то је наравно повезано са интерпретацијом, која је на крају прави смисао било ког уметничког наступа. Управо је та веза најдрагоценија, и произилази из пуно упоредних знања која у свом свирању и писаном раду користи Филип Савић. Као најзначајније композиције за контрабас, без којих се не може замислити ниједна аудиција за било који оркестар у свету, посебно је драгоцено знање и искуство Филипа Савића који даје једно ново виђење целе проблематике свирања контрабаса.

Треће поглавље писаног рада Филипа Савића, бави се највише улози контрабаса као инструмента у класицизму. Осамостаљивање контрабас деонице у оркестарским композицијама 18. века је посебна тема и само по себи је допринос солистичком развоју контрабаса, али и све храбријем и чешћем формирању посебних деоница контрабаса у тада новим оркестарским композицијама. То је највидљивије у симфонијама Л. В. Бетовена, који по први пут додељује у оркестру тако важну улогу контрабаса. Све то даје велики допринос развијању инструменталне музике, као и повећавању обима оркестра.

У четвртном поглављу писаног рада, Филип Савић се бави интерпретативном анализом у класицизму. Повезаност писаног рада и јавног извођења Филипа Савића, на најбољи начин показује и доказује све написано а чиме смо се великим делом бавили у делу извештаја који се бави јавним извођењем докторског уметничког пројекта. Синтеза више различитих издања, као и сам допринос Филипа Савића, резултирала су одличним писаним радом који представља допринос знању о свим поменутих темама.

Оцена остварених резултата и критички осврт референата

Кандидат Филип Савић је у оквиру свог докторског уметничког пројекта

„Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас“ на високо професионалном нивоу спровео истраживање специфичности стила класичне епохе у делима за контрабас Ј.Б. Ванхала, као и у

оркестарском делу В.А. Моцарта, приказујући интерпретативну раван као крајње исходште које је у директној вези са техником свирања. У писаном раду обухваћени су општи и специфични, стилски аспекти при чему је аутор анализирао појединачно ставове композиција јасним и усаглашеним методолошким приступом.

Интерпретативну анализу Филип Савић остварује као резултат аналитичког промишљања али и искуственог уметничког истраживања, које одликује афинитет ка класичном сведеном стилу. У оквиру јавног извођења Филип Савић суверено остварује интерпретативне изазове класичног стила, од звучног, интерпретативног и виртуозног изазова извођења једног од најзахтевнијих концерата за контрабас у великој сали КНУ, до ретко извођеног Моцартовог оркестарског дела, са свим захтевима ове несвакидашње композиције.

Посебну пажњу завређује место концерта (велика сала КНУ, концерт Београдске филхармоније), као и напор и жеља Филипа Савића да на овај начин допринесе новом знањуна контрабасу, популаришући овај инструмент.

Закључак Комисије

У свом докторском уметничком пројекту Филп Савић је свестрано приступио уметничком истраживању дела за контрабас композитора класичне епохе, Ј.Б. Ванхала, као и оркестарске композиције В.А. Моцарта.. Окосницу истраживања чинило је веома успешно истраживање класичног стила на контрабасу, као и спрегу интерпретативно техничких захтева. Такође, свеобухватно теоријско истраживање и успешна извођачка апликација резултата уметничког истраживања остварила је симбиозу спреге класичан стил-интерпретатор. Детаљно сагледавајући контрабасистички опус стила класике, кандидат Филип Савић остварује значајан допринос у области извођаштва на контрабасу. Посебну „тежину“ овог докторског уметничког пројекта даје чињеница да је јавно представљање докторског уметничког пројекта Филипа Савића одржано у великој сали КНУ, што је први пут за неког контрабасисту, а реткост је и за друге инструменте.

Имајући у виду све претходно наведено, Комисија предлаже Наставно-уметничко-научном већу ФМУ и Сенату Универзитета уметности у Београду да прихвате писани део и концертно извођење програма докторског уметничког пројекта кандидата Филипа Савића под називом: „**Специфичности стила класицизма у оркестарској и солистичкој литератури за контрабас**“ и одобре одбрану докторског уметничког пројекта.

У Београду, 18.5.2018. .

Комисија:

др ум. Слободан Герић, ред.проф., ментор

мр Небојша Игњатовић, ред.проф.

мр Гордана Матијевић Недељковић, ред.проф.

др ум. Срђан Сретеновић, ван.проф.

мр Милутин Младеновић. ред.проф.ФИЛУМ Крагујевац